

OBSAH

Předmluva a poděkování	11
1. Úvod	12
1.1. Téma práce	12
1.2. Územní a chronologické vymezení tématu	12
2. Historický a archeologický montánní výzkum v Evropě	14
2.1. Základy starého hornictví a hutnictví polymetalických rud	14
2.2. Středověké rudní regiony a zpracovatelské lokality v Evropě	19
2.3. Montánně archeologický výzkum na Českomoravské vrchovině	27
2.4. Báňsko-historický výzkum a montánně archeologický výzkum Jihlavska	28
2.5. Shrnutí: zpracování polymetalických rud zaměřené na stříbro na našem území do 13. století	29
3. Přírodní prostředí a sídelně historická topografie Jihlavska	31
3.1. Geomorfologie, geologie a hydrografie	31
3.2. Klimatické, půdní a vegetační poměry	32
3.3. Ložiskové a rudní poměry Jihlavska	32
3.4. Ložiskové a rudní poměry starohorské dislokační zóny	34
3.5. Archeologické terénní montánní památky v jihlavském rudním obvodu	35
3.6. Středověké osídlení Jihlavska do založení města a otevření rudních ložisek	37
3.7. Lokace a sídelně topografický vývoj města ve 13. století	38
3.8. Jihlavské rudní hornictví ve 13.–14. století	39
3.9. Starohorské doly v lucemburském období do husitských válek	40
3.10. Starohorské doly v pozdním středověku a v období renesance	41
3.11. Starohorské doly od šedesátých let 17. do osmdesátých let 18. století	41
4. Metody archeologického výzkumu	42
4.1. Archeologické výzkumy	42
4.2. Odběry vzorků	43
4.3. Metody zpracování a analýz	44

5. Použití pramenů a pomocných historických disciplín	47
5.1. Stará mapová díla, speciální mapová díla a zprávy o báňských průzkumech	47
5.2. Ikonografické prameny a odborná díla důlních a hutních věd pozdního středověku a renesance	47
5.3. Pomocné vědy historické: numismatika a metrologie	49
6. Hornická aglomerace Jihlava – Staré Hory	50
6.1. Topografie a reliéf	50
6.2. Základní charakteristika archeologických dokladů hornické činnosti	53
6.3. Základní charakteristika archeologických dokladů primární úpravy a pyrotechnologického zpracování rud	54
6.4. Základní charakteristika areálů s převahou obytných funkcí a sídelních aktivit	56
6.5. Základní charakteristika ostatních archeologických struktur	58
7. Doklady důlní prospekce a těžby	59
7.1. Průzkumné jámy	59
7.2. Těžní jámy	59
7.3. Soupis průzkumných, těžních a dalších jam	62
7.4. Pozůstatky hald a obvalů	91
7.5. Doklady a absence pozůstatků vystrojení a odvodňování šachet	92
7.6. Analýza důlního areálu	92
8. Doklady primární úpravy rud	96
8.1. Principy primárních úpravnických procesů	96
8.2. Roztloukání a třídění	96
8.3. Mletí a fragmenty mlecích kamenů jako doklad rudných mlýnů	96
9. Praní rud	102
9.1. Soupis pozůstatků nádržek	102
9.2. Soupis pozůstatků kanálů, žlabů a koryt	114
9.3. Soupis pozůstatků kombinovaných zařízení (nádržky s kanálem)	116
9.4. Soupis pozůstatků nespecifikovaných zařízení	120
9.5. Pozůstatky prádla na lokalitě Staré Hory I	121
9.6. Pozůstatky prádla na lokalitě Staré Hory III	121
9.7. Výplně plavicích (rýžovnických) soustav	122
9.8. Analýza uloženin vzniklých při provozu prádla	122
10. Pražení, hutnění, prubířství, shánění a produkce čistého stříbra	130
10.1. Pozůstatky pecí, výhni a ohnišť	130
10.2. Technická keramika	137
10.3. Slitky a úkapky olova a dalších barevných kovů	138
10.4. Hutnické strusky	141
10.5. Slitek ryzího stříbra	143
10.6. Doklady kovářské činnosti	143
11. Obytný a hospodářský areál	148
11.1. Pozůstatky zahloubených staveb	148

11.2. Pozůstatky nezahlobených staveb	168
11.3. Dispozičně stavební prvky v interiérech zaniklých staveb	169
11.4. Výmazy a omazy staveb	171
11.5. Dřevěné konstrukční prvky	178
11.6. Kamenné stavební prvky	180
11.7. Ostatní archeologické struktury	180
12. Terénní archeologická situace profilů na Koželužském potoce	186
12.1. Lokalizace a topografie	186
12.2. Terénní archeologická situace	188
12.3. Geochemická analýza sedimentů Koželužského potoka	191
12.4. Vyhodnocení a interpretace analýz sedimentů Koželužského potoka	193
13. Hmotná kultura	195
13.1. Užitková keramika	195
13.2. Hornické nářadí	221
13.3. Ostatní železné předměty	223
13.4. Předměty z barevných kovů	225
13.5. Mince	228
13.6. Závaží	229
13.7. Sklo	231
13.8. Ostatní drobný inventář	233
14. Vyhodnocení	234
14.1. Struktura areálu podle funkce objektů a podle specifických okruhů nálezů	234
14.2. Areály s převahou pozůstatků staveb	242
14.3. Chronologické postavení starohorské aglomerace	245
14.4. Přírodní prostředí starohorské aglomerace	254
15. Závěry	256
15.1. Starohorská aglomerace v kontextu jihlavského rudního obvodu	256
15.2. Výrobně–distribuční vztahy s královským městem ve 13. století podle archeologie	261
15.3. Staré Hory: otázky archeologickým výzkumem zodpovězené a otázky vyvolané	271
Prameny, zprávy a literatura	275
Prameny a edice pramenů	275
Nálezové a konzervátorské zprávy, zprávy o stavebně historických a ložiskových průzkumech	275
Literatura	276
Internetové zdroje	285